Vård av skogens lägre fauna

Ehnström, B. & Waldén, H. W. 1986. *Faunavård i skogsbruket. Del 2 – den lägre faunan.* Skogsstyrelsen, Jönköping. 351 sidor, rikligt illustrerad. Pris ca 148 SKr. ISBN 91-85748-44-7.

Egenligen behöver denna bok ingen recension utan det borde räcka med en påminnelse riktad till de som inte redan har inköpt den. Kort sagt, boken är ett *måste* inte bara för den svenske entomologen. Den har sin självklara plats i bokhyllan hos alla Nordens naturvårdsintresserade, speciellt de skogligt aktiva.

Varför är då innehållet så viktigt och finns det verkligen inga brister i denna volym? Jag har ombetts att försöka besvara bl a dessa frågor i en recension som jag undrar om några andra än författarna själva är kompetenta att skriva. Bokens variationsbredd är av sådan art (allmänna föreskrifter, lagstiftning, hotade biotoper, snäckor, spindeldjur, myriapoder, nätvingar, halvvingar, fjärilar, steklar, skalbaggar m m), att en enskild person får nöja sig med att kritiskt granska delar av innehållet.

Bokens inledande kapitel redovisar den lägre faunans behov av vård, och utgör tillsammans med de två följande kapitlen en introduktion med en allmän översikt av djurgrupperna och kunskapen om den lägre faunan i Sverige. Kapitel 4–9 behandlar som följer: hotade djur i olika skogstyper, naturliga faktorer som påverkar skogens lägre djur, inverkan av människans åtgärder, behovet av bevarande och vård, hänsynstaganden och vårdåtgärder, samt lagstiftning och samråd. Därmed avslutas bokens första allmänna del.

Den andra delen omfattar ca 190 sidor med artfaktablad, vilkas uppläggning förklaras i ett inledande kapitel. Här behandlas ca 250 arter fördelade på olika hotkategorier från gränsfall till försvunna. För varje art ges utbredning och status, ekologi, hot, erforderliga åtgärder och referenser.

En stor fördel är att så många personer kan dra nytta av boken, den första delen med bl a viktiga hänsynstaganden, vänder sig inte minst till de som är involverade i skogsskötsel och skogsbruk. Ett annat stort plus är den smakfulla layouten med en mångfald av bilder i själva textmassan. Flertalet av arterna i faktadelen är illustrerade habituellt, vilket inte bara lättar upp artredovisningen utan också blir som en referenssamling över skogens hotade lägre djur. I förordet påpekas helt riktigt att "den omfattande artfaktadelen bör i första hand kunna tjäna som uppslagsbok och riktar sig till de som arbetar med naturvårdsplanering".

Så till nackdelarna. Det talades redan för flera år sedan om att denna bok snart skulle komma i tryck. Frågan är om inte dess betydelse i det allmänna naturvårdsarbetet minskat genom denna försening. Under de sista åren har vissa mer väsentliga lokaler för den lägre faunan i Sverige, t ex Häckeberga i Skåne, förlorat de sista eller merparten av den fåtaliga återstoden av döda träd. I den 'industrinostalgiska våg' som sveper genom samhället idag får naturvården allt svårare att hävda sina intressen. Trots detta får vi hoppas att naturvårdsansvariga vaknar till liv och med denna bok som grund gör något för bevarandet av lokaler som ovan nämnda Häckeberga eller Båtfors vid nedre Dalälven.

Något som också upplevs som negativt är det dåliga trycket som har drabbat några av sidorna i bokens första del, åtminstone i de 10 ex som jag har tittat igenom. Famför allt är det fotografier som tappat skärpa och därmed i förmedlandet av innehåll.

Lite tråkigt men också förklarligt är att utbredningsuppgifterna för arterna i faktadelen delvis är felaktiga och/eller redan föråldrade. Som exempel kan nämnas att *Pytho kolwensis* hittills inte har påträffats i Västerbotten men 1986 i Lycksele lappmark. Nu är troligen inte syftet att ge en uttömmande faunistisk beskrivning för de här upptagna 250 arterna utan att sammanställa och redovisa "hotbilden" för den lägre faunan i skogen. Flertalet redovisade utbredningsuppgifter är troligen korrekta men bl a olyckliga stavfel, t ex "Tuvang" istället för Tuvans brandfält gör att faunisten får ta textdelen med en nypa salt och själv sammanställa utbredningsdata vid studier av faunaförändringar etc.

Bokens stora värde ligger framför allt i urvalet och kategoriindelningen av de hotade arterna, och den illustrativa redovisningen av dessa i artfaktadelen. Bokens första del kommer förhoppningsvis att få en framtida betydelse i skogsbruket för vård av och hänsyn till den lägre faunan i Sverige.

Roger Pettersson